

Uwolnić lokalną energię – *casus* Dąbrowy Górniczej

dr inż. arch.

MONIKA ARCZYŃSKA

Politechnika Gdańska, A2P2

dr inż. arch.

ŁUKASZ PANCEWICZ

Politechnika Gdańska, A2P2

Rozmowa o konkretnych projektach infrastrukturalnych, mających poprawić jakość życia całej lokalnej społeczności, łączy mieszkańców niezależnie od partykularnych opinii i poglądów. W jaki sposób do inicjatyw sąsiedzkich podejść systemowo? Jak dobrze zorganizować proces dialogu i uwolnić energię obywatelską mieszkańców? Oto, jak udało się to zrobić w Dąbrowie Górniczej.

Dąbrowa Górnicza stworzyła sprawnie działający system realizacji projektów sąsiedzkich. Mechanizm ten opiera się na dialogu z mieszkańcami i konsekwentnym wdrażaniu rezultatów uzgodnionych ustaleń przez lokalne władze. Jego atutem jest także systemowość – obowiązuje on dla całej gminy, a kolejne udane wdrożenia projektów cementują lokalną wspólnotę. Zamiast bowiem – jak w większości polskich miast – realizować rozproszone, drobniejsze inicjatywy sąsiedzkie, które z uwagi na niewielką skalę rzadko wprowadzają zauważalną zmianę, Dąbrowa Górnicza postawiła na inną formułę. Tzw. Dąbrowski Budżet Partycypacyjny 2.0 (DBP 2.0) opiera się na wspólnej dyskusji i wyborze takich projektów, które posłużą wielu użytkownikom, faktycznie zmieniając ich jakość życia.

Proces rozpoczyna diagnoza, prowadzona wspólnie z animatorami. W jej ramach rozpoznawane są mocne i słabe strony osiedli oraz mapowane najważniejsze potrzeby, które mogą zostać zaspokojone nie tylko przy użyciu funduszy DBP 2.0, ale także z gminnych środków budżetowych. Na tym etapie każdy może zgłosić własny wniosek, który jest następnie weryfikowany przez urząd pod kątem zgodności z dokumentami planistycznymi. Następnie, podczas moderowanych przez animatorów Forów Mieszkańców, prowadzone są dyskusje na temat zgłoszonych projektów. Na ich podstawie ustala się trzy projekty priorytetowe, zgłoszone ostatecznie do głosowania.

W 2019 r. odbyła się pierwsza edycja budżetu w nowej formule, z pulą środków równą 4,1 mln zł. Złożono 32 projekty, spośród których najwięcej głosów uzyskała inicjatywa „Podlesie Pełne Życia”, zakładająca modernizację zaniedbanego parku. Park powstał w latach 70. za sprawą zarządów głównych miejskich fabryk i przez lata był miejscem uprawiania sportu i rekreacji czy organizowania wydarzeń integracyjnych, w tym koncertów. Wybrany w ramach DBP 2.0 projekt zakładał odtworzenie roli i charakteru tego miejsca. Natomiast rok później mieszkańcy zdecydowali o wyborze projektu „Rodzinne Planty”, polegającego na modernizacji okalającego centrum miasta pasa zieleni, którą ma przebiegać m.in. jedna z głównych miejskich tras rowerowych.

Realizację obydwu przedsięwzięć poprzedziły konsultacje, opierające się na wnikliwej analizie potrzeb oraz dyskusji z wszystkimi sąsiedzkimi partnerami, osobami i instytucjami korzystającymi z przestrzeni, lokalnymi ekspertami oraz społecznikami. Wielogłoś doprowadził do zidentyfikowania różnych pomysłów, potrzeb i interesów. Różnice w poglądach czy opiniach poszczególnych uczestników, choć wyrażane w trakcie spotkań, ostatecznie nie dominowały jednak rozmowy o konkretnych rozwiązaniach projektowych, mających poprawić jakość wspólnego sąsiedztwa.

“ **Przy rozmowie o konkretnych projektach, mających poprawić jakość wspólnego sąsiedztwa, różnice schodzą na drugi plan.**

Ważnym krokiem było także wskazanie interesariuszy publicznych, mogących mieć nieraz decydujący głos na temat tego, co może wydarzyć się w przestrzeni. W przypadku Parku Podlesie, który powstał na terenach leśnych, takim partnerem były Lasy Państwowe. Równoległe z dialogiem z mieszkańcami w proces zaangażowane były także złożone z ekspertów i urzędników tzw. rady techniczne, na bieżąco oceniające wykonalność zgłaszanych propozycji. Zwiększało to wiarygodność przyjętych rozwiązań – ostatecznie nie dość, że są one wynikiem uzyskanego konsensusu, to jeszcze są realnie wdrażalne.

Początkowym elementem konsultacji jest zawsze diagnoza, a zatem – określenie problemów i potencjału miejsca, ale przede wszystkim oczekiwań i potrzeb obecnych i przyszłych użytkowników. Mogą dotyczyć one konkretnego programu (np. wyposażenia rekreacyjnego czy infrastruktury dla psów), lecz także np. poprawy bezpieczeństwa poprzez wprowadzenie lepszego oświetlenia. W obu projektach szczególna uwaga poświęcona była zieleni – ochrona drzew, wymagana w Dąbrowie rozporządzeniem prezydenta miasta, jest także priorytetem wyrażanym przez mieszkańców podczas praktycznie każdego spotkania. Drugi cykl konsultacji to natomiast omawianie propozycji projektowych (zwykle wariantowych), natomiast ostatni etap polega na ostatecznej weryfikacji zawartych w koncepcji pomysłów.

Dyskusja wpisana była także w realizację samych projektów. W przypadku Parku Podlesie w procesie konsultacyjnym ustalono chociażby strategię zagospodarowania dla całego obszaru przylegającego do parku. Z kolei przy okazji wykonania koncepcji dla Plant, konsultacjom poddano także sposób organizacji przestrzeni sąsiednich ulic oraz targowiska, stanowiącego popularny cel odwiedzin mieszkańców miasta i okolic.

W obydwu przypadkach kluczowe było również „szycie projektu na miarę”, czyli z jednej strony trafne rozpoznanie najważniejszych potrzeb, a z drugiej – optymalne rozdysponowanie dostępnych środków. Choć z perspektywy dzielnic są one wysokie, nie wystarczyłyby one jednak na realizację wszystkich zgłoszonych w procesie partycypacyjnym pomysłów.

Doświadczenie Dąbrowy pokazuje, że rozmowa o sąsiedzkiej infrastrukturze łączy mieszkańców, niezależnie od ich pochodzenia i poglądów. Dobrze zorganizowany proces dialogu, który dotyczy konkretnych działań wdrożeniowych, pomaga wykorzystać energię społeczną do działania na rzecz lokalnej wspólnoty. Kluczem jest umiejętność dyskusji, wsparcie techniczne oraz partnerskie traktowanie.

“ **Dobrze zorganizowany proces dialogu, który dotyczy konkretnych działań wdrożeniowych, pomaga wykorzystać energię mieszkańców do działania na rzecz lokalnej wspólnoty.**

O autorach

Dr inż. arch. **Monika Arczyńska** – współzałożycielka A2P2 architecture & planning, firmy konsultingowo-projektowej zajmującej się m.in. masterplanami, przestrzeniami publicznymi i działaniami partycypacyjnymi w całym kraju. Studiowała na Politechnice Gdańskiej i TU Delft, adiunktka na Politechnice Gdańskiej. W latach 2006-2017 była związana z Heneghan Peng Architects, gdzie projektowała budynki użyteczności publicznej, m.in. nagrodzone Aga Khan Award Muzeum Palestyny na Zachodnim Brzegu, Wielkie Muzeum Egipskie w Kairze, Narodowe Centrum Sztuki Współczesnej w Moskwie i centrum obsługi turystów Giant's Causeway w Irlandii Północnej. Współpracuje z „A&B”, „Architekturą-Murator” i czeskim „INTRO”, jest członkinią MKUA w Gdańsku.

Dr inż. arch. **Łukasz Pancewicz** – urbanista, nauczyciel akademicki, razem z Moniką Arczyńską i zespołem współtworzy biuro A2P2, które zajmuje się rozwiązywaniem złożonych miejskich problemów. W ramach A2P2 stosuje narzędzia współprojektowania i partycypacji dla tworzenia nowych fragmentów miasta, projektowania usług i analizy danych. W swojej praktyce zajmuje się projektami urbanistycznymi (m.in. Stocznia Cesarska w Gdańsku, Stare Świdry, Port Praski w Warszawie, Estakady w Krakowie), przestrzeni publicznych (Abrahama w Gdyni, Plac Wolności w Łodzi), usług (system roweru publicznego w GZM). Wcześniej pracował jako konsultant i urzędnik, m.in. planując dla Łodzi. Stażował w Massachusetts Institute of Technology.

Wydawca

Partnerzy

Pomorski
Fundusz
Rozwoju Sp. z o.o.

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

Partnerzy wydania

Patronat

